

Brussel, 14 juli 2026
(OR. en)

11867/26

EDUC 331
SOC 493
EMPL 277
JEUN 196
COMPET 955
ECOFIN 1005

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	10 juli 2026
aan:	mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	COM(2026) 363 final
Betreft:	VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD betreffende de uitvoering van de aanbeveling van de Raad inzake beroepsonderwijs en -opleiding voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht

De delegaties vinden hierbij document COM(2026) 363 final.

Bijlage: COM(2026) 363 final

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 10.7.2026
COM(2026) 363 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD

**betreffende de uitvoering van de aanbeveling van de Raad inzake beroepsonderwijs en -
opleiding voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht**

{SWD(2026) 181 final}

1. Inleiding — doel, reikwijdte en methode van het verslag

Samenwerking op het gebied van beroepsonderwijs en -opleiding op Europees niveau, overeenkomstig de artikelen 165 en 166 VWEU, heeft door de jaren heen een belangrijke rol gespeeld. De aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht (hierna: “aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding”) bevatte een visie voor beroepsonderwijs en -opleiding met relevante beginselen voor hervormingen op lange termijn. De Verklaring van Osnabrück, die in november 2020 werd aangenomen in het kader van het proces van Kopenhagen, vormde een aanvulling op de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding met meer concrete acties op kortere termijn, zowel op nationaal als op EU-niveau. De verklaring had specifiek tot doel beroepsonderwijs en -opleiding te moderniseren door een snelle aanpassing ervan aan de behoeften van de arbeidsmarkt te waarborgen, de flexibiliteit van leertrajecten te vergroten en lerenden voor te bereiden op de groene en de digitale transitie. De aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding voorziet, samen met de Verklaring van Osnabrück, in het EU-beleidskader voor beroepsonderwijs en -opleiding voor de periode 2020-2025, in combinatie met andere strategische documenten en beleidsmaatregelen, zoals het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten, de Europese vaardighedenagenda, het digitale decennium en de Europese Onderwijsruimte (EEA).

In de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding zijn de volgende prioriteiten opgenomen:

- beroepsonderwijs en -opleiding passen zich flexibel aan veranderingen op de arbeidsmarkt aan;
- flexibiliteits- en progressiemogelijkheden vormen de kern van beroepsonderwijs en -opleiding;
- beroepsonderwijs en -opleiding zijn een motor voor innovatie en groei, die lerenden voorbereidt op de digitale en de groene transitie en op beroepen waarnaar veel vraag is;
- beroepsonderwijs en -opleiding zijn een aantrekkelijke keuze die gebaseerd is op moderne en gedigitaliseerde verstrekking van opleiding en vaardigheden;
- beroepsonderwijs en -opleiding bevorderen gelijke kansen;
- beroepsonderwijs en -opleiding worden ondersteund door een cultuur van kwaliteitsborging.

De prioriteiten van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding passen in een bredere beleidsarchitectuur waarbij beroepsonderwijs en -opleiding worden gekoppeld aan werkgelegenheid, economische ontwikkeling en concurrentievermogen, vaak met een sectorale aanpak. In het jaarverslag over de

eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2026¹ wordt er nadrukkelijk op gewezen dat het bevorderen van de ontwikkeling van vaardigheden, onder meer door middel van beroepsopleiding, van essentieel belang is om tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken. Sinds 2020 zijn de tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden toegenomen in sectoren die verband houden met programma's voor beroepsopleiding, zoals bouw, vervoer, gezondheidszorg, productie, schone technologieën en defensie, waardoor beroepsonderwijs en -opleiding nog belangrijker zijn geworden voor het verstrekken van de vaardigheden die nodig zijn op de arbeidsmarkt. In de verschillende sectoren zijn uitdagingen in verband met vaardigheden een van de door kmo's geïdentificeerde belemmeringen voor groei, en beroepsonderwijs en -opleiding zijn de sleutel tot het verstrekken van de vaardigheden die Europese ondernemingen nodig hebben om te floreren.

Volgens het Eures-verslag over tekorten en overschotten aan arbeidskrachten 2024 zijn voor negen van de tien belangrijkste knelpuntberoepen in de EU² beroepskwalificaties vereist. Het belang van beroepsonderwijs en -opleiding wordt dan ook geïllustreerd in verschillende EU-beleidsmaatregelen. Beroepsonderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's en leerlingplaatsen staan centraal in sectorspecifieke vaardigheidsstrategieën in het kader van het pact voor vaardigheden voor gebieden zoals productie, bouw, toerisme, duurzame energie en de digitale sectoren³. Zo ook organiseert de [Europese Alliantie voor leerlingplaatsen](#) activiteiten ter ondersteuning van economische sectoren (bv. bouw, toerisme en horeca, zorg/langdurige zorg) bij het bevorderen en versterken van sectorspecifieke programma's voor leerlingplaatsen.

In de mededeling van 2025 over de vaardigheidsunie⁴ en de aanbeveling van de Raad van 2026 over menselijk kapitaal in de Europese Unie⁵ wordt erop gewezen dat stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding die nauw aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt, van cruciaal belang zijn voor het aanpakken van de mismatch tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden. In de Clean Industrial Deal van 2025⁶ wordt verwezen naar de noodzaak om tekorten aan vaardigheden in sleutelsectoren aan te pakken om de transitie naar een koolstofarme economie te ondersteunen. De Europese strategie voor woningbouw in het kader

¹ Europese Commissie (2026), "The 2026 Annual Single Market and Competitiveness Report" (Het jaarverslag over de eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2026). Beschikbaar op: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/2026-annual-single-market-and-competitiveness-report_nl.

² Lassers en metaalwerkers, verpleegkundigen, koks, elektriciens in de bouw en aanverwante sectoren, loodgieters en pijpfitters, vrachtwagenchauffeurs, plaatwerkers, installateurs en bedieningspersoneel voor gereedschapswerktuigen, slaggers, vishandelaren e.d.

³ Europese Commissie (z.d.), "Industrial ecosystems and partnerships" (Industriële ecosystemen en partnerschappen). Pact voor vaardigheden. Beschikbaar op: https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships_nl.

⁴ Europese Commissie (z.d.), "Vaardigheidsunie". Beschikbaar op: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/union-skills_nl.

⁵ Raad van de Europese Unie (2026), "Tekort aan vaardigheden: Raad neemt aanbeveling aan over menselijk kapitaal". Beschikbaar op: <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2026/03/09/tackling-the-skills-shortage-council-adopts-recommendation-on-human-capital/>.

⁶ Europese Commissie (z.d.), "Clean Industrial Deal". Beschikbaar op: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/clean-industrial-deal_nl.

van het huisvestingspakket⁷ heeft volgens actie 7 tot doel de beschikbaarheid van geschoolde arbeidskrachten in de bouw te vergroten, onder meer door de ondersteuning van partnerschappen tussen universiteiten, aanbieders van beroepsonderwijs en -opleiding, bedrijven, sociale partners en instellingen voor toegepast onderzoek. In de mededeling van 2025 inzake het Nieuw Europees Bauhaus werd ook steun aangekondigd voor leerlingplaatsen en beroepsopleidingen voor jongeren⁸. In de actieplannen voor de automobielenindustrie, staal en metaal en chemische stoffen wordt ook gewezen op het belang van vaardigheden en de sociale dimensie om het concurrentievermogen van deze sectoren veilig te stellen. Beroepsonderwijs en -opleiding dragen ook bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de verordening voor een nettonulindustrie, terwijl de academies voor nettonultechnologie⁹ beroepsonderwijs en -opleiding helpen zich aan de technologische innovatie aan te passen en het concurrentievermogen te versterken, onder meer door in samenwerking met de industrie leerprogramma's te ontwikkelen in specifieke sectoren.

Binnen deze beleidscontext worden in dit verslag de hervormingen en maatregelen gepresenteerd die door de lidstaten zijn uitgevoerd na de goedkeuring van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding. Dit verslag heeft niet tot doel maatregelen en hervormingen te evalueren of het effect ervan te beoordelen. Het doel ervan is veeleer om de relevante maatregelen vijf jaar na de goedkeuring van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding te inventariseren, overeenkomstig artikel 36 van die aanbeveling, op basis van de gegevens die op nationaal en Europees niveau beschikbaar zijn en de jaarlijkse monitoring door het Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop). Sinds 2020 voeren Cedefop en de Europese Stichting voor opleiding (ETF) een geïntegreerde monitoring uit, zoals voorgesteld door de Europese Commissie en goedgekeurd door het Raadgevend Comité voor de beroepsopleiding, om de prioriteiten van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding en de Verklaring van Osnabrück te dekken. Het verslag bouwt grotendeels voort op deze monitoring en op de nationale uitvoeringsplannen van de lidstaten, die zijn opgesteld na de goedkeuring van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding¹⁰. Met name hebben de lidstaten in 2022 nationale uitvoeringsplannen ontwikkeld waarin de activiteiten zijn beschreven die zij in de daaropvolgende jaren zouden uitvoeren om de prioriteiten van de EU op het gebied van beroepsonderwijs en -opleiding aan te pakken. De verslaglegging bouwt grotendeels voort op de inventarisatie van deze activiteiten die door de lidstaten zijn uitgevoerd.

⁷ Europese Commissie (z.d.), "The European affordable housing plan" (Europees plan voor betaalbaar wonen). Beschikbaar op: https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan_nl.

⁸ Europese Commissie (z.d.), "New European Bauhaus: Vision to implementation" (Nieuw Europees Bauhaus: van visie naar uitvoering). Beschikbaar op: https://new-european-bauhaus.europa.eu/new-european-bauhaus-vision-implementation_nl.

⁹ Europese Commissie (z.d.), "Industrial ecosystems: strengthening EU competitiveness through partnerships" (Industriële ecosystemen: versterking van het concurrentievermogen van de EU door partnerschappen aan te gaan). Beschikbaar op: <https://ec.europa.eu/newsroom/growth/items/823315/en>.

¹⁰ Alle EU-lidstaten behalve Tsjechië en Ierland hebben hun nationale uitvoeringsplan opgesteld, dat op de website van de Commissie is gepubliceerd.

Het verslag is geconsolideerd door de Europese Commissie en is gebaseerd op talrijke uitwisselingen met lidstaten in het kader van het Raadgevend Comité voor de beroepsopleiding en op statistisch bewijsmateriaal, met name over de voortgang bij de verwezenlijking van de drie kwantitatieve streefdoelen die zijn vastgesteld in de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding. Ook zijn verschillende beleidsdocumenten en -studies gebruikt als input voor het verslag. Het verslag heeft ook betrekking op acties op EU-niveau ter ondersteuning van de inspanningen van de lidstaten om stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding te moderniseren, met inbegrip van gegevens over de uitvoering van door de EU ondersteunde en gefinancierde maatregelen en hervormingen. Meer informatie is te vinden in het begeleidende werkdocument van de diensten van de Commissie.

Dit verslag levert belangrijke input voor de toekomstige Europese strategie voor beroepsonderwijs en -opleiding, zoals aangekondigd in de mededeling over de vaardigheidsunie van 5 maart 2025. De onlangs aangenomen Herning-verklaring over aantrekkelijk en inclusief beroepsonderwijs voor een sterker concurrentievermogen en hoogwaardige banen 2026-2030 en de toekomstige Europese strategie voor beroepsonderwijs en -opleiding zullen, samen met de bestaande aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding, het nieuwe Europese beleidskader voor beroepsonderwijs en -opleiding voor de periode na 2025 vormen.

2. Voortgang bij de verwezenlijking van de drie kwantitatieve streefdoelen

Om de vooruitgang bij de uitvoering te monitoren, zijn in de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding kwantitatieve streefdoelen vastgesteld voor deelname aan werkplekleren, arbeidsparticipatie van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding, en mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding, die zijn gedefinieerd als gemiddelde EU-waarden die uiterlijk in 2025 door de EU-lidstaten collectief moeten worden verwezenlijkt.

Volgens de meest recente beschikbare gegevens zijn de gemiddelde percentages in de EU als volgt:

1. het percentage pas afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding in de leeftijdsgroep van 20-34 jaar dat werkplekleren heeft gevolgd, bedroeg **in 2025 66,0 %**¹¹ en overschreed het **streefdoel van 60 %**;
2. het aandeel werkende afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding in de leeftijdsgroep van 20-34 jaar bedroeg **in 2025 80,2 %**¹² en ligt dicht bij het **streefniveau van 82 %**;

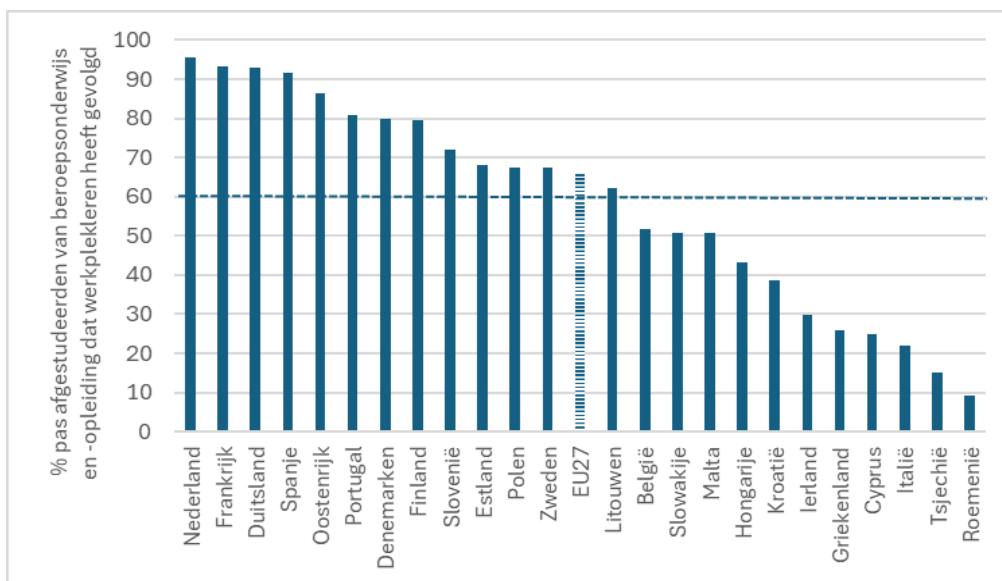
¹¹ Eurostat (EU arbeidskrachtenenquête). [Exposure of VET graduates to work-based learning \(tps00215\)](#) (Deelname van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding aan werkplekleren).

¹² Eurostat (EU arbeidskrachtenenquête). [Employment rates of young persons not in education and training by educational attainment level and years since completion of highest level of education \(edat lfse 24\)](#) (Arbeidsparticipatie van jongeren die geen onderwijs of opleiding volgen, uitgesplitst naar bereikt opleidingsniveau en jaren sinds het hoogste niveau van onderwijs of opleiding met succes werd afgesloten).

3. het streefpercentage voor mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding bedroeg **in 2021 2,1 %**, wat ver verwijderd was van de **streefwaarde van 8 % die voor 2025 was vastgesteld** in de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding. In de aanbeveling van de Raad van 2024 “Europa in beweging” is een nieuw streefdoel van 12 % vastgesteld, dat uiterlijk in 2030 moet worden bereikt (met inbegrip van een bredere reeks van mobiliteitservaringen), met als meest recente raming 5,3 % in 2023¹³.

De mate waarin de streefdoelen zijn verwezenlijkt en de vooruitgang die in de loop der tijd is geboekt, verschillen aanzienlijk van land tot land. Hoewel het EU-brede streefdoel voor werkplekleren is bereikt, boeken de Europese landen uiteenlopende vooruitgang bij de uitbreiding van de deelname aan werkplekleren (figuur 1). Landen zoals Nederland (95,4 %), Frankrijk (93,2 %) en Duitsland (93,0 %) hebben de streefdoelen voor werkplekleren reeds ruimschoots overschreden, maar andere landen — zoals Roemenië (9,1 %), Tsjechië (15,2 %) en Italië (22,0 %) — blijven ruim onder de benchmark.

Figuur 1. Deelname van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding aan werkplekleren, 2025

Bron: Eurostat (EU arbeidskrachtenenquête). [Exposure of VET graduates to work-based learning \(tps00215\)](#) (Deelname van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding aan werkplekleren).

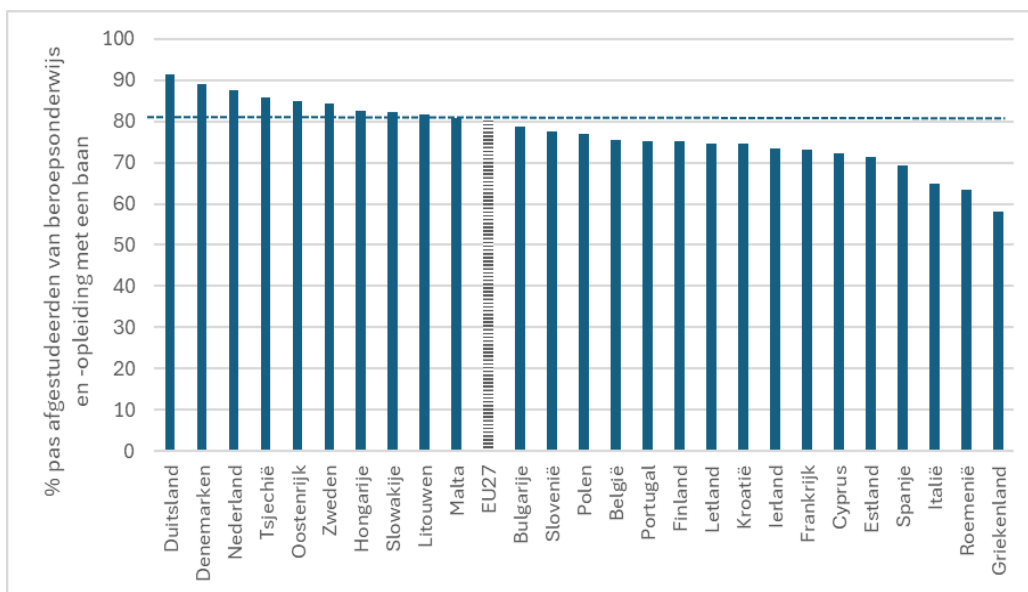
Opmerking: De landen zijn in aflopende volgorde gerangschikt op basis van gegevens voor 2025. Geringe betrouwbaarheid voor Duitsland, Spanje, Polen, Malta, Hongarije, Ierland, Cyprus. Geen gegevens voor Bulgarije, Letland en Luxemburg.

De landen hebben gemengde vooruitgang geboekt bij de verwezenlijking van het streefdoel voor arbeidsparticipatie van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -

¹³ Berekeningen van de Europese Commissie op basis van gegevens van het Erasmus+-dashboard. Datum van extractie: juni 2025.

opleiding (figuur 2). Waar vooruitgang is geboekt, wordt dit verklaard door factoren zoals een betere afstemming van programma's voor beroepsopleiding op de behoeften van de arbeidsmarkt en het herstel van de arbeidsmarkt in de afgelopen jaren waardoor beroepsprofielen sterk in trek zijn¹⁴, alsook door de demografische veranderingen. Een sterke stijging tussen 2021 en 2023 (van 76,0 % tot 80,9 %) werd gevolgd door een lichte daling en een stabilisatie in de daaropvolgende jaren, waardoor het cijfer in 2025 uitkwam op 80,2 %. Dit patroon duidt erop dat zich specifieke uitdagingen voor jongeren, waaronder afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding, hebben voorgedaan bij het betreden van de arbeidsmarkt vanuit het onderwijs in een context van een bredere vertraging van de totale werkgelegenheidsgroei.

Figuur 2. Arbeidsparticipatie van pas afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding, 2025

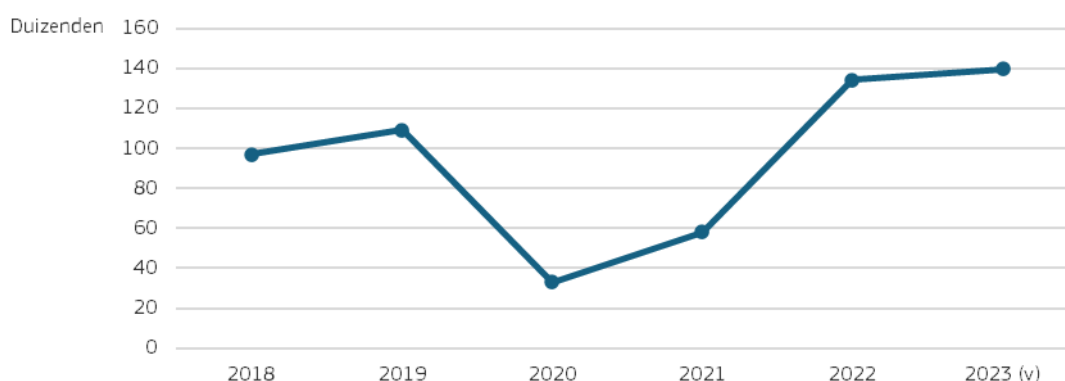

Bron: Eurostat (EU arbeidskrachtenenquête). [Employment rates of young persons not in education and training by educational attainment level and years since completion of highest level of education \(edat lfse 24\)](#) (Arbeidsparticipatie van jongeren die geen onderwijs of opleiding volgen, uitgesplitst naar bereikt opleidingsniveau en jaren sinds het hoogste niveau van onderwijs of opleiding met succes werd afgesloten). Opmerking: De indicator omvat de arbeidsparticipatie van personen in de leeftijdsgroep van 20-34 jaar die geen onderwijs of opleiding meer volgen en die 1-3 jaar geleden zijn afgestudeerd in beroepsonderwijs en -opleiding op hoger secundair/voortgezet of postsecundair niet-tertiair niveau. De landen zijn in aflopende volgorde gerangschikt op basis van de waarden voor 2024. Geringe betrouwbaarheid van de gegevens voor Malta, Bulgarije, Slovenië en Cyprus. Geen gegevens beschikbaar voor Luxemburg. De definitie verschilt voor Frankrijk en Spanje.

¹⁴ Europese Commissie (2025), “Education and training monitor 2025: Comparative report” (Onderwijs- en opleidingsmonitor 2025: vergelijkend verslag). Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Beschikbaar op: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/30c1ccaa-bfdd-11f0-a612-01aa75ed71a1>.

De verwezenlijking van het streefdoel voor mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding wat betreft mobiliteitservaringen voor afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding op middelhoog niveau blijft een uitdaging. In 2023 bedroeg het mobiliteitspercentage op EU-niveau 5,3 % en het aantal mobiliteiten 140 000 (figuur 3), een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar, toen het percentage 5,0 % bedroeg en het aantal mobiliteiten 134 000. Dit is echter nog ver verwijderd van de waarde van 12 % die voor 2030 is vastgesteld in de aanbeveling van de Raad van 2024 “Europa in beweging”.

Figuur 3 — aantal voltooide mobiliteiten van lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding, 2023

Bron: Berekeningen van de Europese Commissie op basis van gegevens van het Erasmus+-dashboard. Datum van extractie: juni 2025. Opmerking: De gegevens hebben betrekking op het aantal lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding op middelhoog niveau met mobiliteitservaringen in het buitenland vanaf de referentieperiode, zoals gerapporteerd in het Erasmus+-dashboard. Als gevolg van de transitie tussen het oude en het nieuwe Erasmus+-programma zijn de ramingen voor 2022 en 2023 alleen beschikbaar op EU-niveau en bevatten deze prognoses op basis van historische gegevens; de gegevens voor 2023 zijn voorlopig.

Dit kan ten dele worden verklaard door budgettaire beperkingen op Europees en nationaal niveau. Zo kon het in het kader van Erasmus+ beschikbare budget in 2024 slechts 57 % van de vraag naar mobiliteit van lerenden en personeel dekken, een lager percentage dan in eerdere jaren, als gevolg van het groeiende aantal aanvragen¹⁵. In het bij de aanbeveling “Europa in beweging” gevoegde werkdocument van de diensten van de Commissie werd ook gewezen op specifieke uitdagingen die van invloed zijn op de bereidheid om naar het buitenland te gaan, zoals de jonge leeftijd van lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding en psychologische barrières die hen beperken in hun mogelijkheden om een periode in het buitenland door te brengen. De mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding wordt ook beperkt door structurele belemmeringen in verband met nationale regelgeving en administratieve beperkingen. Ondanks deze uitdagingen zou het huidige vraagniveau al een belangrijke stap zijn in de richting van de verwezenlijking van de streefdoelen voor mobiliteit in beroepsonderwijs en -opleiding. Bovendien laten sommige lidstaten veelbelovende resultaten zien. Zo bedroeg in Finland in 2024 het totale mobiliteitspercentage onder lerenden in de leeftijdsgroep van 16-25 jaar die een initiële beroepsopleiding volgen, 9 % na de start

¹⁵ Gegevens van het Erasmus+-dashboard (november 2025).

van een nieuwe activiteit op het gebied van groepsmobiliteit voor beroepsonderwijs en -opleiding in het kader van het Erasmus+-programma¹⁶.

3. Vorderingen van de lidstaten bij de uitvoering van de aanbeveling

3.1 Algemene uitdagingen bij de uitvoering van hervormingen op het gebied van beroepsonderwijs en -opleiding

De analyse van de uitvoering van prioriteiten voor beroepsonderwijs en -opleiding in de EU-lidstaten heeft enkele horizontale belemmeringen op institutioneel, financieel en cultureel gebied aan het licht gebracht die de vooruitgang van stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding in de weg staan. Bepaalde horizontale uitdagingen verhinderen of vertragen een flexibele reactie op veranderingen op de arbeidsmarkt. Verantwoordelijkheden voor beroepsonderwijs en -opleiding en bij- en omscholing zijn vaak verspreid over meerdere ministeries, instellingen en bestuursniveaus en vereisen sterke coördinatiekaders en -acties. Die zijn er vaak niet, en zelfs als ze er zijn, kunnen ze inefficiënt zijn. Hoewel de exacte institutionele structuur per land verschilt, worden de verantwoordelijkheden voor beroepsonderwijs en -opleiding gedeeld tussen de ministeries van Onderwijs, de ministeries van Arbeid/Werkgelegenheid/Sociale Zaken en de ministeries van Economie/Industrie. In combinatie met omslachtige en langdurige bureaucratische procedures en weerstand tegen verandering, kan gefragmenteerd en ongecoördineerd werk hervormingen en innovatie vertragen en flexibele reacties op veranderende uitdagingen beperken.

Inzicht in vaardigheden is een belangrijk onderdeel van governance van beroepsonderwijs en -opleiding. Er zijn echter slechts enkele landen die op dit gebied investeren, wat een belemmering vormt voor de flexibiliteit om te reageren op snelle veranderingen op de arbeidsmarkt. De ontwikkeling van systemen voor inzicht in vaardigheden, die ook het systematisch volgen van afgestudeerden ten behoeve van het beroepsonderwijs en -opleidingsbeleid en kwaliteitsborging omvatten, vereist een meer geconcentreerde inspanning¹⁷. Hoewel de landen hebben gewerkt aan het opzetten of ontwikkelen van kwaliteitsborgingskaders en -processen overeenkomstig de beginselen van het Europees referentiekader voor kwaliteitsborging in beroepsonderwijs en -opleiding (Eqavet), bevinden kwaliteitsborging in werkplekleren en leerlingplaatsen in initiële beroepsopleiding zich nog in de ontwikkelingsfase. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat de kloof tussen de industriële vooruitgang en de starheid van bestaande leerplannen een aanzienlijke belemmering vormt voor de integratie van digitale en groene vaardigheden in beroepsonderwijs en -opleiding¹⁸.

¹⁶ Cedefop (2025), “Finland: VET learner mobility on the rise” (Finland: mobiliteit van lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding in de lift). Beschikbaar op: <https://www.cedefop.europa.eu/nl/news/finland-vet-learner-mobility-rise>.

¹⁷ Alleen BE-NL, CY, EE, FR, HR, HU, LV, MT, PL, RO, SI en SK nemen in hun nationale uitvoeringsplannen maatregelen op die gericht zijn op de ontwikkeling van systemen voor inzicht in vaardigheden, waaronder systemen voor het volgen van afgestudeerden, en brengen verslag uit over de ten aanzien van deze maatregelen geboekte vooruitgang.

¹⁸ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. et al. (2025), “Supporting the digital transformation of vocational education and training” (Ondersteuning van de digitale transformatie van

Stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding kampen met aanhoudende en veranderende knelpunten wat betreft de capaciteiten van hun onderwijzend en opleidend personeel. Dit kan ten dele worden verklaard door lagere lonen en een lagere waargenomen waarde van het beroep van leerkracht en opleider in beroepsonderwijs en -opleiding¹⁹, alsook door de druk als gevolg van de vergrijzing van het lerarenbestand²⁰. Volgens Cedefop meent slechts één op de twee leerkrachten in beroepsonderwijs en -opleiding dat hun school hen ondersteunt bij de deelname aan bij- en nascholing²¹. Dit gebrek aan ondersteuning weerhoudt leerkrachten ervan om nieuwe leerplannen doeltreffend uit te voeren, nieuwe vaardigheden zoals digitale of groene vaardigheden te onderwijzen en innovatieve leermethoden in te voeren, waaronder methoden die gebaseerd zijn op geavanceerde technologieën, zoals virtuele realiteit of artificiële intelligentie (AI).

De beschikbaarheid en duurzaamheid van financiële middelen vormen een andere uitdaging. Veel initiatieven (zoals kenniscentra voor beroepsopleiding) die gericht zijn op het moderniseren van beroepsonderwijs en -opleiding en het ontwikkelen van innovatieve benaderingen, zijn sterk of volledig afhankelijk van EU-financiering en ontvangen geen langetermijnfinanciering nadat de EU-financiering is geëindigd.

In de periode 2021-2027 wordt in het kader van het Erasmus+-programma een indicatief budget van 400 miljoen EUR toegewezen voor de oprichting en ontwikkeling van kenniscentra voor beroepsopleiding — een Europees vlaggenschipinitiatief ter versterking en ontwikkeling van stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding in Europa —, wat wijst op een sterke inzet voor excellentie in beroepsopleiding in Europa.

In de periode 2021-2027 zal naast de financiering uit Erasmus+ naar schatting 62,2 miljard EUR — samen met nationale medefinanciering in de EU-lidstaten, waaronder een EU-bijdrage van 40,4 miljard EUR uit het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+), en 12,1 miljard EUR uit het EFRO (inclusief Interreg), waaronder 8,6 miljard EUR aan EU-bijdragen — worden uitgetrokken voor de financiering van investeringen, infrastructuur en hervormingen voor beleid op het gebied van onderwijs, opleiding en vaardigheden, waaronder beroepsonderwijs en -opleiding.

beroepsonderwijs en -opleiding). Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Beschikbaar op: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

¹⁹Volgens de pilotstudie van Cedefop in het kader van de Europese enquête onder leraren in het beroepsonderwijs vindt slechts 9 % van de leerkrachten in beroepsonderwijs en -opleiding dat hun beroep wordt gewaardeerd. Uit het onderzoek van de OESO (2020) “Education at a Glance 2020: OECD Indicators” (Onderwijs in één oogopslag: OESO-indicatoren) blijkt ook dat leerkrachten in beroepsonderwijs en -opleiding gemiddeld bijna 11 % minder verdienen dan andere werknemers met een tertiaire opleiding.

²⁰ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. et al. (2025), “Supporting the digital transformation of vocational education and training” (Ondersteuning van de digitale transformatie van beroepsonderwijs en -opleiding). Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Beschikbaar op: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

²¹ Psifidou, I., Papazoglou, M. en Pouliakas, K. (2025), [Europe’s first survey for VET teachers: Listening, learning, acting](#) (Europa’s eerste enquête onder leerkrachten in beroepsonderwijs en -opleiding: Luisteren, leren, handelen).

Stereotypen en de hardnekkige perceptie dat beroepsonderwijs en -opleiding minder worden gewaardeerd in de samenleving, blijven de aantrekkelijkheid van en de inschrijvingen voor beroepsonderwijs en -opleiding beperken. Ter illustratie: uit de in 2023 door de OESO uitgevoerde evaluatie van stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding is gebleken dat, ondanks de in het algemeen sterke arbeidsmarkresultaten van studenten in beroepsonderwijs en -opleiding, 70 % van de geïnterviewden meent dat het bij beroepsonderwijs en -opleiding simpelweg draait om handarbeid, ondanks de diversiteit van banen waarvoor beroepsonderwijs en -opleiding nu opleiden. Uit de Speciale Eurobarometer 569 over de aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding (aangekondigd, nog niet gepubliceerd) blijkt ook dat weliswaar 50 % van de inwoners van de EU beroepsonderwijs en -opleiding aan een jongere zou aanbevelen voordat deze naar het hoger secundair onderwijs gaat, maar dat 75 % het eens was met de stelling dat in hun land algemeen onderwijs op hoger secundair niveau een positiever imago heeft dan initiële beroepsopleiding. Sommige landen hebben zich ingespannen om gendergelijkheid te bevorderen, maar er is minder bewijs voor genderinclusiviteit en bestrijding van genderstereotypen bij de keuze van een beroep, afhankelijk van hun nationale context en behoeften. De deelname van volwassenen aan voortgezet beroepsonderwijs en voortgezette beroepsopleiding (CVET) wordt belemmerd door soortgelijke stereotypen als die welke hierboven zijn genoemd en een beperkt bewustzijn van de beschikbare mogelijkheden.

Internationalisering en mobiliteit, die het potentieel hebben om de innovatie te bevorderen en de aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding te vergroten, nemen tot op zekere hoogte toe²², maar blijven versnipperd met onderontwikkelde mobiliteitskansen²³. Uit onderzoek is gebleken dat afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding met ervaring op het gebied van buitenlandse mobiliteit, melden dat in het buitenland verworven vaardigheden nuttig waren in hun beroepsloopbaan en hun inzetbaarheid ondersteunden²⁴. Daarnaast worden volgens Cedefop internationale kansen (inclusief mobiliteit) in verband gebracht met een grotere aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding²⁵. De mobiliteit van personeel in beroepsonderwijs en -opleiding, zoals leerkrachten, opleiders en begeleidingsdeskundigen, is minder ontwikkeld dan die van lerenden. Hoewel er enkele initiatieven en projecten zijn gemeld, blijft internationalisering ongelijk en zwak ingebed in nationale stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding, ondanks het strategische belang ervan voor aantrekkelijkheid en excellentie zoals uiteengezet in de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding.

²² Alleen AT, CY, DE, DK, EE, EL, HR, LV, PT en PL maken in hun nationale uitvoeringsplannen melding van maatregelen die gericht zijn op het vergroten van internationalisering.

²³ Alleen AT, BE-NL, DE, DK, FR, HR, LT, LV, MT, NL en PL maken in hun nationale uitvoeringsplannen melding van maatregelen die gericht zijn op het vergroten van de mobiliteit van lerenden en personeel.

²⁴ Fassel, A., Kirsch, M., Pachocki, M. en Zabko, O. (2020), "Tracing VET graduates with foreign mobility experience" (Tracering van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding met ervaring op het gebied van buitenlandse mobiliteit). Warschau: Stichting voor de ontwikkeling van het onderwijsstelsel (FRSE). Beschikbaar op: <https://erasmusplusresearch.eu/research/tracing-vet-graduates-foreign-mobility-experience>.

²⁵ Cedefop (z.d.), "VET mobility prospects increases VET attractiveness" (Mobiliteitsvooruitzichten voor beroepsonderwijs en -opleiding vergroten de aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding). Beschikbaar op: <https://www.cedefop.europa.eu/nl/tools/vet-toolkit-tackling-early-leaving/resources/vet-toolkit-upskilling-pathways/best-practices/vet-mobility-prospects>.

3.2 Algemene beoordeling van de vooruitgang en prioriteitsgebieden voor de toekomst

De EU-lidstaten hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verwezenlijking van de gemeenschappelijke prioriteiten die zijn vastgesteld in de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding en die zijn bevestigd in nationale uitvoeringsplannen. Ondanks de kritieke rol van beroepsonderwijs en -opleiding bij de aanpak van zowel inclusiviteit als arbeidsmarkttuitdagingen — zoals tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden en een vergrijzende beroepsbevolking, alsook het zorgen voor een eerlijke groene en digitale transitie — blijven er uitdagingen bestaan. Dit ondermijnt nog steeds het potentieel van beroepsonderwijs en -opleiding om inclusieve en duurzame groei en concurrentievermogen aan te sturen. Een ander nijpend probleem dat de bijdrage van beroepsonderwijs en -opleiding aan de economische groei beperkt, zijn de hardnekkige lacunes in de toegang tot en de resultaten van beroepsonderwijs en -opleiding, zowel bij het zorgen voor genderinclusiviteit en het doeltreffend ondersteunen van kwetsbare groepen als bij het uitbreiden van de mogelijkheden voor een leven lang leren.

De lidstaten hebben grote inspanningen geleverd om stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding te voorzien van de nodige flexibiliteit en veerkracht om te kunnen inspelen op de snelle veranderingen op de arbeidsmarkt (prioriteit 1), maar er blijven uitdagingen bestaan. Er is voornamelijk vooruitgang geboekt door normen, leerplannen en programma's voor beroepsonderwijs en -opleiding te moderniseren om er een evenwichtige mix van beroepsvaardigheden en sleutelcompetenties in op te nemen, met bijzondere aandacht voor de systematische integratie van digitale vaardigheden. Er zijn verdere inspanningen nodig om programma's en leerplannen voor beroepsonderwijs en -opleiding volledig af te stemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt, met name gezien megatrends zoals de toenemende digitalisering en automatisering, alsook de transitie naar een klimaatneutrale economie. De inspanningen blijven belangrijk, met name in de context van de toenemende digitalisering en het wijdverbreide gebruik van AI. Uit een recente analyse door Cedefop van online vacatures in de EU-lidstaten blijkt dat het aantal vacatures is toegenomen in beroepen waarbij fysieke aanwezigheid, manuele vaardigheden en toegepaste technische vaardigheden nodig zijn, zoals technisch ingenieurs, machinemonteurs, beroepen in de bouw en werknemers in het vervoer²⁶. Dit wijst erop dat de verwerving van vaardigheden op het gebied van digitale en AI-geletterdheid weliswaar belangrijk is om gelijke tred te houden met de veranderingen op de arbeidsmarkt, maar dat er nog steeds vraag is naar bepaalde beroepen waarop beroepsonderwijs en -opleiding voorbereiden, ook al is het gebruik van AI toegenomen.

Landen in heel de EU versterken hun inspanningen om ervoor te zorgen dat lerenden in alle geledingen van beroepsonderwijs en -opleiding stevige basisvaardigheden verwerven. De uitvoering blijft echter ongelijk, en veel lerenden betreden en verlaten beroepsonderwijs en -opleiding nog steeds zonder adequate vaardigheid in lezen, schrijven, rekenen, natuurwetenschappen en digitale en burgerschapsvaardigheden, waaronder media- en

²⁶ Cedefop (2026), "Reverse gear: how AI is bringing vocational occupations back" (Achteruitversnelling: hoe AI vakgerichte beroepen terugbrengt). Beschikbaar op: <https://www.cedefop.europa.eu/nl/news/reverse-gear-how-ai-bringing-vocational-occupations-back>.

informatiegeletterdheid, die essentieel zijn voor zowel de inzetbaarheid als de actieve deelname aan de samenleving. Tegelijkertijd wordt een doeltreffend aanbod belemmerd door tekorten aan gekwalificeerde leerkrachten en opleiders in beroepsonderwijs en -opleiding, met name aan docenten die basisvaardigheden kunnen integreren in het beroepsonderwijs. Uit gegevens van PISA blijkt ook dat veel lerenden beroepsonderwijs en -opleiding binnenkomen met zwakkere basisvaardigheden dan hun leeftijdsgenoten in het algemeen secundair onderwijs²⁷. In de landen waar vergelijkingen mogelijk zijn, presteren studenten in programma's voor beroepsopleiding vaak aanzienlijk minder dan hun leeftijdsgenoten in algemene onderwijsprogramma's, soms vanwege redenen zoals vroegtijdige tracerings.

Bovendien blijft de vooruitgang bij de verstrekking van vaardigheden op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) ongelijk. In beroepsonderwijs en -opleiding op middelhoog niveau neemt slechts 36,3 % van alle studenten in de EU deel aan STEM-programma's, wat 8,7 procentpunt lager is dan het voor 2030 voorgestelde EU-brede streefdoel van ten minste 45 %. Op de STEM-vakgebieden zijn de meeste studenten in beroepsonderwijs en -opleiding geconcentreerd in engineering, productie en bouw. Informatie- en communicatietechnologieën (ICT) vertegenwoordigen een aanzienlijk deel van de STEM-inschrijvingen in landen als Portugal, Malta, Polen en Italië. Omgekeerd trekken natuurwetenschappen, wiskunde en statistiek slechts een zeer klein deel aan van de studenten in beroepsonderwijs en -opleiding in de EU.

Ondanks de uitbreiding van de mogelijkheden voor werkplekleren en leerlingplaatsen, melden sommige landen een daling van het aantal of een beperkt aantal leerlingen²⁸, in tegenstelling tot de voorgaande perioden toen het tekort aan beschikbare plaatsen het grootste probleem was. Er is vooruitgang geboekt bij de uitbreiding van leerlingplaatsen tot volwassenen en tot het hoger onderwijs, maar de instroom is nog beperkt. Werkplekleren in beroepsonderwijs en -opleiding is in bepaalde studierichtingen (met name gezondheid en landbouw) ook wijder verbreid dan in andere richtingen²⁹. In het beleid zou beter kunnen worden ingespeeld op de onevenwichtigheden en mismatches tussen de vraag naar en het aanbod van stages en zou kunnen worden geïnvesteerd in de professionele ontwikkeling van bedrijfsinterne opleiders op pedagogisch gebied, en in de ondersteuning van lerenden uit kwetsbare groepen. Een ander gebied dat verder zou kunnen worden ontwikkeld, is de samenwerking tussen beroepsonderwijs en -opleiding en de industrie. Dit zou kunnen helpen om zowel het aantal bezette leerlingplaatsen te verhogen als om de afstemming tussen het aanbod van

²⁷ OESO (2023), "Education at a glance 2023: OECD indicators" (Onderwijs in één oogopslag: OESO-indicatoren). Parijs: publicatie van de OESO. Beschikbaar op: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/>.

²⁸ Landen als DE, FR, IT en AT melden een afname of een beperkte bezetting van leerlingplaatsen in sommige sectoren. EL, HU, CZ en RO behoren ook tot de landen waar in beperkte mate gebruik wordt gemaakt van werkplekleren, inclusief leerlingplaatsen.

²⁹ Europese Commissie (2025), "Education and training monitor 2025: Comparative report" (Onderwijs- en opleidingsmonitor: vergelijkend verslag). Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Beschikbaar op: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/30c1ccaa-bfdd-11f0-a612-01aa75ed71a1>.

beroepsonderwijs en -opleiding en de op de arbeidsmarkt benodigde vaardigheden te versterken.

De landen hebben laten zien dat zij vastbesloten zijn om de flexibiliteits- en progressiemogelijkheden binnen beroepsonderwijs en -opleiding te versterken (prioriteit 2) en de bij- en omscholingsmogelijkheden te vergroten, maar veel initiatieven bevinden zich nog in de verkennende fase. Deze flexibiliteit wordt bevorderd door op leerresultaten gebaseerde benaderingen te hanteren, leerplannen en programma's te modulariseren, microcredentials en deelkwalificaties in te voeren, en de mogelijkheden voor de validatie en erkenning van buiten formele systemen verworven leerresultaten te vergroten. De landen werken aan de diversifiëring van leermethoden door de infrastructuur voor digitaal en blended leren te versterken en geavanceerde onderwijstechnologieën zoals virtuele realiteit en AI te onderzoeken. Een dergelijke integratie van opkomende technologieën in beroepsonderwijs en -opleiding kan de kloof tussen het opleidingsaanbod en de veranderende arbeidsmarkt effectief verkleinen, maar er zijn beperkingen zoals het bijhouden van het snelle tempo van de technologische ontwikkeling in de industrie en de voor de apparatuur benodigde investering³⁰. Maatregelen ten aanzien van microcredentials en het gebruik van geavanceerde technologieën bevinden zich nog in een vroeg stadium en hebben nog niet hun volledige potentieel in beroepsonderwijs en -opleiding bereikt. De landen die op deze gebieden nog geen vorderingen hebben gemaakt, zouden baat hebben bij het versnellen van de regelgevende ontwikkelingen, het testen van digitale platforms die opleidingsinhoud en interactieve middelen aanbieden, en het bevorderen van de wederzijdse erkenning van microcredentials in de EU³¹.

Europese transparantie-instrumenten zijn erop gericht werkgevers en andere belanghebbenden meer inzicht te bieden in beroepsonderwijs en -opleiding. Een van de belangrijkste conclusies van de evaluatie van het EKK in 2024 was dat het EKK een vast referentiepunt is dat breed wordt aanvaard door instellingen die met kwalificaties werken³². Het EKK en de bijbehorende NQF's zijn essentiële instrumenten om beroepsonderwijs- en beroepsopleidingskwalificaties in binnen- en buitenland transparanter te maken wat betreft het niveau en de inhoud ervan. Europass, een EU-instrument voor loopbaanbeheer en een leven lang leren, helpt lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding te communiceren over hun kwalificaties en vaardigheden, onder meer in het kader van de arbeidsmobiliteit. Een ongelijke toepassing van deze

³⁰ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. et al. (2025), "Supporting the digital transformation of vocational education and training" (Ondersteuning van de digitale transformatie van beroepsonderwijs en -opleiding). Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Beschikbaar op: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

³¹ Alleen BE-NL, DE, FI, HR, HU, LV, MT, NL, PL, PT en SK brengen verslag uit over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van de in hun nationale uitvoeringsplannen opgenomen maatregelen voor het bevorderen van microcredentials en deelkwalificaties, terwijl alleen AT, BE-FR, BE-NL, BG, CY, DE, DK, ES, HU, LU, NL, PL en PT verslag uitbrengen over de vooruitgang die is geboekt bij de ontwikkeling van digitale platforms en leermiddelen.

³² Europese Commissie (2024), "European Commission publishes evaluations of Europass and the European Qualifications Framework" (Europese Commissie publiceert evaluaties van Europass en het Europees kwalificatiekader). Beschikbaar op: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/european-commission-publishes-evaluations-europass-and-european-qualifications-framework-2024-03-27_en?prefLang=nl.

instrumenten belemmert echter de transparantie van en het inzicht in kwalificaties en vaardigheden in de EU. Een van de lessen die zijn getrokken uit de evaluatie van Europass in 2024 is dat de gegevensanalyse en AI in Europass verder zouden kunnen worden ontwikkeld, wat bijdraagt aan de aanpak van tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, waardoor in het bijzonder beroepen worden getroffen waarop beroepsonderwijs en -opleiding voorbereiden³³.

De deelname van volwassenen aan opleidingsactiviteiten blijft in veel landen laag³⁴. Hoewel de lidstaten zich steeds meer richten op een leven lang leren, bedroeg volgens de enquête volwasseneneducatie (AES) de participatie in 2022 slechts 39,5 %, met grote verschillen tussen landen. Dit is onder het EU-brede streefdoel³⁵ van ten minste 60 % uiterlijk in 2030. Het is belangrijk dat CVET beantwoordt aan de leer- en ontwikkelingsbehoeften van alle volwassenen. Daarnaast zou een verdere verwezenlijking van levenslange begeleiding, validatie van eerdere leerervaringen, microcredentials en deelkwalificaties, samen met goed doordachte stimulansen voor zowel werkgevers als werknemers, de deelname en ondersteuning van lerenden kunnen versterken. Het is ook cruciaal om de participatie te monitoren en voor synergieën en coördinatie tussen verschillende aanbieders te zorgen.

Er is enige vooruitgang geboekt bij de bevordering van innovatie en groei en de voorbereiding van lerenden op de digitale en de groene transitie (prioriteit 3). Sommige landen werken aan de modernisering van de infrastructuur van beroepsonderwijs en -opleiding door te investeren in zowel digitale platforms voor opleiden en leren als fysieke faciliteiten³⁶, die worden afgestemd op de huidige behoeften van de industrie. Dit omvat investeringen in ICT-infrastructuur en moderne apparatuur, alsook de integratie van geavanceerde technologieën in beroepsonderwijs en -opleiding. De ondersteuning van kenniscentra voor beroepsopleiding blijft beperkt, maar wordt uitgebreid door nieuwe centra op te richten of bestaande centra te ontwikkelen, vaak met EU-steun en -financiering.

Uit een recent analytisch verslag over een selectie van Erasmus+-projecten inzake kenniscentra voor beroepsopleiding blijkt dat deze kunnen fungeren als structurele facilitatoren voor de transformatie in beroepsonderwijs en -opleiding, bv. door middel van innovatie in onderwijs en leren, afstemming van beroepsonderwijs en -opleiding op de arbeidsmarkt- en vaardigheidsbehoeften, en versterkte samenwerking tussen de belangrijkste belanghebbenden. Om het initiatief en het effect ervan verder te ontwikkelen, zijn in het

³³ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de uitvoering en de impact van Besluit (EU) 2018/646 van het Europees Parlement en de Raad van 18 april 2018 betreffende een gemeenschappelijk kader voor het verstrekken van betere diensten voor vaardigheden en kwalificaties (Europass). Beschikbaar op: [EUR-Lex - 52024DC0135 - NL - EUR-Lex](#).

³⁴ Volgens de meest recente beschikbare gegevens uit de enquête volwasseneneducatie (2022) blijven BG, EL, RO, PL, CZ, HR, SI, LT, CY, IT, PT, LV, ES, BE, MT, ET en LU onder het EU-brede streefdoel voor 2025 dat 47 % van de volwassenen van 25-64 jaar in de afgelopen twaalf maanden aan leeractiviteiten heeft deelgenomen.

³⁵ Streefdoel afkomstig uit de conclusies van de Raad van 2021 betreffende een vernieuwde Europese agenda voor volwasseneneducatie 2021-2030. Zie ook het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten.

³⁶ AT, BE-NL, BG, CY, DE, DK, EL, HU, LT, LV, PL, PT en SI brengen verslag uit over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van de in hun nationale uitvoeringsplannen opgenomen maatregelen voor de modernisering van de infrastructuur.

verslag enkele aanbevelingen opgenomen met betrekking tot participatie van overheidsinstanties en meer betrokkenheid van lerenden en werknemers, alsook diversifiëring van de financiering, versterking van de banden met andere initiatieven en organen zoals het pact voor vaardigheden en het Raadgevend Comité voor de beroepsopleiding, opschaling van pedagogische innovatie, en een evenwichtige integratie van digitale en groene vaardigheden in alle sectoren van de economie.

De lidstaten hebben maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat beroepsonderwijs en -opleiding een aantrekkelijke keuze zijn die gebaseerd is op moderne en gedigitaliseerde verstrekking van vaardigheden (prioriteit 4). Ondanks inspanningen en gerichte acties in alle landen, blijft de waargenomen lagere status van beroepsonderwijs en -opleiding in vergelijking met algemeen en academisch onderwijs echter een belangrijk obstakel voor een grotere deelname aan zowel initieel beroepsonderwijs en initiële beroepsopleiding als voortgezet beroepsonderwijs en voortgezette beroepsopleiding. Ondersteuning van innovatie en internationalisering kan een belangrijke drijfveer zijn om beroepsonderwijs en -opleiding aantrekkelijker te maken. Versterking van het positieve imago van beroepsonderwijs en -opleiding — en daarmee verbetering van de aantrekkelijkheid ervan — kan ook verder worden ondersteund met gerichte promotie van de voordelen ervan en werkgelegenheidsvooruitzichten voor afgestudeerden. Hierbij valt te denken aan bewustmakingscampagnes, deelname aan internationale vaardigheidswedstrijden, levenslange begeleiding en mobiliteitskansen.

De landen hebben zich ingespannen om leerkrachten en opleiders in beroepsonderwijs en -opleiding te ondersteunen, maar de geringe aantrekkelijkheid van het beroep blijft stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding onder druk zetten. De door de lidstaten genomen maatregelen omvatten de uitbreiding van beroepsonderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's tot hogere kwalificatieniveaus (EKK 5-8), de verbetering van de doorstroming van beroepsonderwijs en -opleiding naar het hoger onderwijs, en de investering in permanente beroepsontwikkeling van leerkrachten en opleiders in beroepsonderwijs en -opleiding. De beschikbare gegevens wijzen echter op een gebrek aan systematische benaderingen voor de complexe leerbehoeften van leerkrachten en opleiders; dit omvat de systematische monitoring van hun professionele ontwikkeling wat betreft inhoud en het effect op onderwijspraktijken.

Om de vaardigheden en competenties van leerkrachten en opleiders te verbeteren, zou een systematische en veelzijdige permanente beroepsontwikkeling nodig zijn, die vaak ongelijk is en niet alle gebieden bestrijkt. Om het tekort aan leerkrachten aan te pakken en het imago van het beroep te verbeteren, zouden de landen kunnen werken aan het vereenvoudigen van trajecten voor de instroom van leerkrachten, het vergemakkelijken van de validatie en erkenning van kwalificaties, het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het aanpassen van de salarissen, het onderzoeken van draaideurconstructies tussen beroep en lesgeven — met inbegrip van de “blended teachers”-modellen, die nog niet breed zijn onderzocht — en het bieden van uiteenlopende en voldoende mogelijkheden voor professionele ontwikkeling, met inbegrip van stages bij bedrijven en deelname aan internationale ervaringen via personeelsmobiliteit. In de Herning-verklaring wordt er ook toe opgeroepen aandacht te

besteden aan het geestelijk welzijn van leerkrachten en opleiders, een gebied dat onvoldoende is verkend.

Hoewel de vooruitgang bij het bevorderen van gelijke kansen en genderinclusieve stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding als bescheiden wordt beschouwd (prioriteit 5), nemen de landen gerichte maatregelen voor kwetsbare groepen. Erasmus+ ondersteunt de ontwikkeling van overdraagbare vaardigheden, zoals communicatie, aanpasbaarheid en interculturele vaardigheden, via mobiliteit van lerenden en personeel in beroepsonderwijs en -opleiding, samenwerkingspartnerschappen en activiteiten voor capaciteitsopbouw. Er is daarentegen minder bewijs van vooruitgang op het gebied van genderinclusiviteit en bestrijding van genderstereotypen bij de keuze van een beroep. Het gebrek aan genderevenwicht en de ondervertegenwoordiging van vrouwen op STEM-vakgebieden en in beroepsonderwijs en -opleiding hebben significante gevolgen voor de arbeidsmarkt, zoals aanhoudende tekorten aan vaardigheden, een beperkte economische productiviteit en versterking van structurele ongelijkheden op het gebied van werkgelegenheid en lonen. Het aanpakken van inclusie in beroepsonderwijs en -opleiding is cruciaal om ervoor te zorgen dat kwetsbare groepen (bv. langdurig werklozen, personen met een handicap, jongeren die geen onderwijs of opleiding volgen) een relevante en adequate opleiding kunnen voltooien zodat zij goed zijn toegerust om de arbeidsmarkt te betreden. Daardoor worden de totale arbeidsparticipatie en de productiviteit verhoogd en wordt de armoede verminderd. Met het oog op inclusie moeten doeltreffende stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding gerichte ondersteuning bieden op basis van behoeften van lerenden, de banden met stabiele arbeidsplaatsen van hoge kwaliteit versterken en de mogelijkheden voor inclusief werkplekkleren uitbreiden.

Landen die zich richten op kwaliteitsborging in beroepsonderwijs en -opleiding (prioriteit 6), hebben ook enige vooruitgang geboekt. Ongeveer de helft van de landen heeft gewerkt aan nieuwe strategieën om de nationale kwaliteitsborgingssystemen af te stemmen op de Eqavet-prioriteiten, versterking van de zelfbeoordeling door aanbieders van beroepsonderwijs en -opleiding (bv. interne evaluatieprocessen, permanente verbetering en terugkoppeling) en verbetering van de betrokkenheid van belanghebbenden bij governance. Continuïteit en extra investeringen zijn van cruciaal belang om de doelstellingen in het kader van deze prioriteit te verwezenlijken en om het volledige potentieel ervan voor lerenden en stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding te ontsluiten.

Sociale partners staan centraal bij de governance en uitvoering van het beleid voor beroepsonderwijs en -opleiding en dragen bij aan beleidsontwikkeling, leerplanontwikkeling, kwaliteitsborging, financieringsbeslissingen en loopbaanbegeleiding. Er is ruimte voor een verdere uitbreiding van hun rol, met volledige inachtneming van de autonomie van de sociale partners, bij de uitvoering van maatregelen. Dit is met name het geval voor het inzicht in vaardigheden en het bepalen van vaardigheidsbehoeften, het aanbieden van leerlingplaatsen en werkgelegenheidskansen voor kwetsbare groepen, omscholing en bijscholing, alsook erkenning en validatie van niet-formeel en informeel leren.

4. Conclusie

Uit de verslaglegging over de uitvoering van de aanbeveling van de Raad van 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding in de lidstaten komt een gemengd beeld van voortgang en aanhoudende uitdagingen naar voren. Er wordt gewezen op het potentieel maar ook op enkele tekortkomingen van beroepsonderwijs en -opleiding bij het stimuleren van een inclusieve en duurzame ontwikkeling die nauw aansluit bij de behoeften van de arbeidsmarkt. Hoewel veel lidstaten belangrijke hervormingen in gang hebben gezet, vaak door gebruik te maken van EU-ondersteunings- en -financieringsmogelijkheden, loopt het tempo van de modernisering en de vooruitgang uiteen. Er bestaan nog steeds lacunes op het gebied van digitalisering, waaronder de integratie van technologieën zoals AI, inzicht in vaardigheden, werkplekleren/leerlingplaatsen, capaciteiten van leerkrachten en opleiders in beroepsonderwijs en -opleiding, en de aanhoudend lage maatschappelijke perceptie en aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding, die leiden tot een slechte afstemming van vaardigheden. Voor een optimale benutting van het potentieel van beroepsonderwijs en -opleiding om het concurrentievermogen van de EU te ondersteunen, moeten excellentie in beroepsonderwijs en -opleiding en versterkte partnerschappen met bedrijven en sociale partners worden bevorderd. De mobiliteitskansen voor lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding en de internationalisering moeten eveneens worden versterkt. Een ander gebied dat nadere aandacht verdient, is het aanleren van basisvaardigheden en burgerschapscompetenties, alsook STEM-competenties, die cruciaal zijn om de inzetbaarheid van afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding te bevorderen³⁷ en om voor afstemming op de behoeften van de arbeidsmarkt te zorgen. De toekomstige Europese strategie voor beroepsonderwijs en -opleiding zal de weg vrijmaken voor het aanpakken van al deze uitdagingen.

³⁷ Duits werkgeversverbond BDA (2025), “Für unsere Demokratie — Demokratiebildung entlang der Bildungskette” (Voor onze democratie — burgerschapseducatie op alle niveaus van het onderwijs). Beschikbaar op: <https://www.arbeitgeber.de>.